

Een zwarte Spaanse berghagedis (*Lacerta monticola*)

Peter Mudde
Kemphaan 2
1452 XV Ilpendam

INLEIDING

Bergen zijn voor sommige dieren te vergelijkbaar met eilanden. Per top of massief leven de populaties gescheiden van elkaar, omdat de bergsoorten zich in de dalen niet kunnen handhaven. In de bergen is het leven hard, voedsel is er vaak schaars. Daar staat tegenover dat er relatief weinig predatoren zijn. Doordat de populaties klein zijn, blijven afwijkende variaties makkelijker gehandhaafd, omdat de verdunning van de eigenschap in de populatie klein is. Op bergen en eilanden komen daarom relatief vaak bijzonder gekleurde vormen van hagedissen voor. Bekend zijn bijvoorbeeld de blauwe en zwarte eilandvormen van de Ruïne-hagedis (*Podarcis sicula*), de Maltezer-hagedis (*P. filfolensis*), de Balearen-hagedis (*P. lilfordi*) en de Pituysen-hagedis (*P. pityusensis*).

Zwart zijn is een voordeel voor hagedissen. Zwarte dieren worden relatief sneller warm, en hoeven dus minder tijd aan zonnen te besteden. Een nadeel is, dat zwarte dieren meer opvallen en daarom meer van predatie te lijden hebben. Dit effect is ook op een heel heldere manier door HILLENUS (1967) uiteengezet. Zwarte exemplaren zijn van allerlei Europese hagedissensoorten bekend (zie bijvoorbeeld LANGERWERF, 1981), maar komen in de natuur buiten de eilanden slechts zelden voor.

DE VONDST

In de bergen rond het druk door, hoofdzakelijk Spaanse, toeristen bezochte Lago Ercina in de Picos d'Europa, vond ik in augustus 1990 een volkomen zwarte *Lacerta monticola*. Deze soort is

in die omgeving algemeen. De meeste dieren hebben er een roodbruine rug en lichtbruine, donker gevlekte flanken. Sommige mannetjes zijn groenig en zwart gemarmerd. Het genoemde exemplaar was nog niet volwassen en egaal glimmend zwart.

Het dier leefde op de zuidhelling van een droog dal, tussen een stapel stenen, waarover een braam woekerde. Het dal zelf was begroeid met kort gras en werd druk begraasd door schapen. Behalve de Spaanse berghagedis vonden we er nog de Levendbarende hagedis (*Lacerta vivipara*) die hier in weerwil van zijn naam eieren legt, en Vroedmeesterpaden (*Alytes obstetricans*). Die beide laatste soorten woonden vooral in de bedding van de door het dal lopende, grotendeels droogstaande, beek. Ondanks intensief zoeken heb ik niet meer zwarte hagedissen gezien. Het dal was stil en relatief warm. Op de toppen en in minder gunstig gelegen dalen woei het en was het behoorlijk koud.

DE TOEKOMST

Op zich is het vinden van een kleurvariant van een hagedis leuk om te vermelden, maar dit dier kan misschien ooit iets bijzonders worden. Is dit zwarte exemplaar de stamvader (of moeder) van een kolonie zwarte Spaanse berghagedissen? Dat is mogelijk, immers, het heeft voor een hagedis voordelen zwart te zijn en snel op te warmen, zeker in koude berggebieden. Het nadeel, de verhoogde kans op predatie, is misschien wat minder van belang, omdat het betreffende gebied druk bezocht wordt en mogelijke predatoren, vogels en slangen, verstoord en verjaagd wor-

Zwarte *Lacerta monticola*, Lago Ercina, Spanje.

den. Daarbij is de vermenging van de eigenschap met bestaande eigenschappen niet groot, vanwege de isolatie van het dalletje ten opzichte van andere *L. monticola* populaties. Alle factoren zijn aanwezig om van de zwarte vorm een succes te maken.

Behalve opgegeten worden zijn er nog andere dingen die ervoor kunnen zorgen dat er geen populatie zwarte dieren wordt gevestigd. Het dier kan minder vruchtbaar zijn, ziek worden - het zat

behoorlijk onder de teken - of niet in staat blijken een gunstig territorium te veroveren en te behouden.

Niettemin wil ik de voorspelling wagen, dat over zo'n tien jaar in de bergen bij het Lago Ercina een voor een groot deel uit zwarte dieren bestaande populatie van Spaanse berghagedissen woont. Als dat zo is, zou dat een bevestiging zijn van de theorie over het ontstaan van donkere vormen van hagedissen op eilanden en bergtoppen.

A BLACK SPECIMEN OF *LACERTA MONTICOLA*

Isolation and environmental factors can result in special colored populations of lizards on mountaintops and islands. Near Lago Ercina in the Picos d'Europa a single all black specimen of *Lacerta monticola* was found. Although this specimen could be infertile, ill or not capable of getting a suitable territorium, the author nevertheless suggests the possibility of the development of a black population in about ten years time.

LITERATUUR

HILLENUS, D., 1967. De vreemde eilandbewoner. Synopsis. Amsterdam.

LANGERWERF, B., 1981. Nigrinos bei der Nachzucht von *Lacerta lepida pater*. Herpetofauna 3 (12) : 21-22.